

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

11 בנובמבר 2013

809

ח' בכסלו התשע"ד

עמוד

הצעת חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים
(תיקון מס' 4) (איסור על ביזוי או השפלה מחמת הפליה), התשע"ד-2013 48

הצעת חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים (תיקון מס' 4) (איסור על ביזוי או השפלה מחמת הפליה), התשע"ד-2013

1. הוספת סעיף 4א
- בחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000' (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 4 יבוא:
- א"יסור ביזוי או השפלה מחמת הפליה
- 4א. (א) לא יבזה אדם, אדם אחר, ולא ישפילו, במטרה למנוע ממנו לקבל מוצר או שירות ציבורי או להיכנס למקום ציבורי, או במטרה לפגוע בתנאים שבהם יקבל את המוצר או את השירות הציבורי, והכול מחמת עילות ההפליה המנויות בסעיף 3(א).
- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא יראו ביזוי או השפלה לפי הסעיף הקטן האמור, אם התקיימו באחת מהנסיבות המפורטות בסעיף 3(ד).

ד ב ר י ה ס ב ר

בידי הצוות הוא האפשרות לקבוע עבירה פלילית שנועדה למנוע תופעה של הדרת הנשים מהמרחב הציבורי, תופעה שביסודה הפלילית של נשים ופגיעה קשה בכבודן, רק בשל היותן נשים. היועץ המשפטי לממשלה, כמו גם שרת המשפטים סברו שיש לקדם חקיקה שביסודה איסור פלילי על מעשה של הטרדת אדם בדרך של ביזוי או השפלה שמטרתה למנוע מאדם את קבלת המוצר או השירות הציבורי או את הכניסה למקום הציבורי, או לגרוע מהתנאים שבהם ייחנה מכל אלה, על רקע כל אחת מעילות ההפליה. המשותף לעילות אלה כולן היא שהפליה על בסיס אחת מהן מגלמת פגיעה אנושה בכבודו של היחיד בשל השתייכותו לקבוצה הסובלת מקיפוח והפליה שיטתיים, וייחוס סטריאוטיפים ודעות קדומות כתוצאה מכך.

סעיף 1 מוצע להוסיף לחוק את סעיף 4א שעניינו "איסור ביזוי או השפלה מחמת הפליה". בסעיף קטן (א) לסעיף האמור מוצע לקבוע כי אדם המנסה למנוע מאדם לקבל מוצר או שירות ציבורי או לפגוע בתנאים שבהם ייחנה אותו אדם מהמוצר או מהשירות הציבורי, או מנסה למנוע את הכניסה למקום הציבורי מחמת אחת מעילות ההפליה, והכול בדרך שיש בה ביזוי או השפלה, עובר עבירה פלילית ומבצע עוולה אורחית. בלי למצות את מכלול ההתנהגויות האפשרי, יובהר כי ההתנהגויות שייאסרו הן מגוונות ועשויות לכלול פניות מילוליות בעלות אופי מבזה ומשפיל, במישרין או בעקיפין, וכן מעשים בעלי אופי דומה כגון יריקה.

סעיף קטן (ב) לסעיף המוצע האמור קובע כי לא יראו ביזוי והשפלה לפי סעיף קטן (א) אם הם התקיימו בנסיבות שבהן מלכתחילה אין הפליה אסורה לפי תנאי

כללי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000' (להלן – החוק), אוסר בסעיף 3(א) שבו על מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי (להלן – עוסק) להפלות בהספקת המוצר או השירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן שירות במקום הציבורי, מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטייה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, מעמד אישי או הורות (להלן – עילות ההפליה). איסור זה נועד לקדם את ההגנה הרחבה על עקרון השוויון ולאסור על הפליה במסגרת היחסים בין פרטים הפועלים במשפט הפרטי.

בהצעת חוק זו מוצע להוסיף לחוק איסור חדש שעניינו איסור על ביזוי או השפלה של אדם, במטרה למנוע ממנו לקבל מוצר או שירות ציבורי או להיכנס למקום ציבורי או לפגוע בתנאים שבהם יקבל את המוצר או את השירות הציבורי, והכול מחמת עילות ההפליה.

האיסור החדש מוסיף על האיסור הקיים היום ביחס לעוסק כאמור בסעיף 3(א) לחוק, ומתייחס ל"אדם שלישי" אשר גם למעשיו עלולה להתלוות פגיעה קשה ואנושה בכבודו של המופלה. בכך מבקשת הצעת החוק להרחיב את מעגל ההגנה מפני הפליה פסולה.

הצעת החוק באה בהמשך לשורת החלטות שהתקבלו על ידי שרת המשפטים והיועץ המשפטי לממשלה. ביום כ"ו באייר התשע"ג (6 במאי 2013) אימץ היועץ המשפטי לממשלה את המלצות הצוות המשרדי לבחינת תופעת הדרת הנשים, בראשות המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (אורחי) לשעבר (להלן – הצוות). אחד הנושאים שנבחנו

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 58; התשע"א, עמ' 784.

2. בסעיף 5(א) לחוק העיקרי, במקום "לסעיפים 3 ו-4" יבוא "לסעיפים 3 עד 4א". תיקון סעיף 5
3. אחרי סעיף 9(ג) לחוק העיקרי יבוא:
 "(ד) המבזה או המשפיל אדם בניגוד להוראות סעיף 4א, דינו – מאסר שישה חודשים". תיקון סעיף 9

ד ב ר י ה ס ב ר

האיסור על אדם שמטרתו היא מניעת הגישה לשירותים כאמור, דרישת המטרה שביסוד הנפשי בעבירה זו הופכת את מעשה הביזוי או ההשפלה ממעשה פסול חברתית בלבד למעשה הראוי לענישה פלילית.

נוסף על כך, מאחר שהיסוד העובדתי של העבירה רחב וכולל כאמור כל התנהגות מבזה או משפילה מטעמי הפליה, ומאחר שהעבירות הפליליות שהתנהגות המוגדרת בהן היא התבטאות מילולית בלבד הן מעטות וחריגות, ראוי לצמצם את תחולתה רק למקרים שבהם קיימת כוונה מיוחדת של העושה. מוצע לכלול בגדר המטרה לא רק מניעת גישה למוצר ציבורי או לשירות הציבורי אלא גם פגיעה בתנאים שבהם יקבל האדם את המוצר או את השירות הציבורי. כך למשל, התנהגות מבזה ומשפילה כלפי אישה בתחבורה ציבורית שנועדה למנוע ממנה ישיבה בחלקו הקדמי של האוטובוס תהווה עבירה פלילית, על אף שמטרתו של העושה אינה מניעת השימוש של האישה בתחבורה ציבורית.

מוצע לקבוע בצד העבירה הפלילית כאמור עונש של שישה חודשי מאסר. יצוין כי עונש מאסר זה חורג אמנם מעונש הקנס הקבוע לעבירה על איסור הפליה שבסעיף 3(א) לחוק ואולם הדבר מוצדק בהקשר של העבירה המוצעת וזאת בשל הרכיבים הנוספים על הפליה הכלולים בעבירה האמורה – התנהגות מבזה או משפילה ומטרה מיוחדת, כאמור לעיל.

סעיף 3 לחוק. כך למשל כאשר מתקיים אחד החריגים המנוי בסעיף 3(ד) לחוק, שלפיו אין רואים בהתנהגות מסוימות כהפליה. הטעם להגבלת תחולת העוולה הנויקית והעבירה הפלילית רק למצבים שבהם מתקיימת עילת הפליה כאמור בסעיף קטן (א). הוא למנוע מצב שלפיו עצם אמירת אמירה פוגענית ומבזה, גם אם מתקיימת כוונה כאמור בסעיף קטן (א), תהיה עבירה ועולה כאמור ובכך תימנע פגיעה יתרה בחופש הביטוי של אדם.

סעיף 2 בדומה להוראות החוק הקובעות כיום כי הפרת איסור ההפליה הקבוע בסעיף 3(א) לחוק מהווה הן עוולה נויקית והן עבירה פלילית, מוצע לקבוע כי גם מי שעובר על האיסור שייקבע בסעיף 4א המוצע, יבצע עוולה נויקית שבית המשפט מוסמך לפסוק בשלה פיצוי בלא הוכחת נזק (סעיף 5 לחוק) וכן עבירה פלילית כמפורט בדברי ההסבר לסעיף 3.

סעיף 3 מוצע לקבוע כי מי שעובר על האיסור לפי סעיף 4א המוצע, ייחשב כמי שעובר עבירה פלילית שבצדה עונש מאסר. מדובר בעבירה הדורשת יסוד נפשי הכולל מטרה מיוחדת בצד ההתנהגות האמורה, וזאת כדי לייחד את העבירה הפלילית למצבים שבהם מבצע העבירה מתכוון למנוע קבלת מוצר, שירות ציבורי או כניסה למקום ציבורי או במטרה לפגוע בתנאי קבלת המוצר או השירות הציבורי כאמור. יסוד נפשי זה נותן ביטוי ראוי לערך המוגן בעבירה – מתן גישה חופשית ושוויונית לשירותים ולמקומות ציבוריים, ומכאן הטלת

